

PROMOVAREA DEMOCRAȚIEI ȘI OBSERVAREA ALEGERILOR

Pentru Uniunea Europeană, sprijinirea democrației la nivel mondial constituie o prioritate. Democrația rămâne singurul sistem de guvernare în care cetățenii pot beneficia pe deplin de drepturile omului și este un factor determinant pentru dezvoltare și stabilitate pe termen lung. Fiind singura instituție UE aleasă în mod direct, Parlamentul European este în special angajat în promovarea democrației.

TEMEIUL JURIDIC

- Articolele 2 și 21 din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE);
- Articolul 205 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE).

CADRUL DE POLITICĂ ȘI INSTRUMENTE DE POLITICĂ

Abordarea UE privind democrația completează activitățile sale legate de drepturile omului (a se vedea fișa informativă [5.4.1](#)). Aceasta se bazează pe Declarația Universală a Drepturilor Omului și pe alte standarde internaționale și regionale privind drepturile omului, instituțiile democratice și alegerile. Din 2015, UE își bazează, de asemenea, sprijinul pentru democrație pe Agenda 2030 pentru dezvoltare sustenabilă, în special pe obiectivul 16 privind instituțiile responsabile și un proces decizional deschis tuturor și participativ, precum și pe obiectivul 10 privind reducerea inegalităților,

La 17 noiembrie 2009, Consiliul a adoptat Concluziile privind sprijinirea democrației în relațiile externe ale UE care au trasat noua strategie pentru sprijinirea democrației cu ajutorul unei abordări specifice fiecărei țări, a unei coerențe sporite și a implicării tuturor părților interesate. Agenda schimbării, adoptată de Comisie în 2011, a subliniat astfel importanța sprijinirii drepturilor omului, a democrației și a bunei guvernante în cadrul politicii pentru dezvoltare a UE. În urma evenimentelor Primăverii arabe din 2011, UE și-a actualizat politica europeană de vecinătate pentru a adopta o abordare de tip „mai mult pentru mai mult”, prin corelarea sprijinului cu tranziția democratică și „democrația profund ancorată”. Țărilor dornice să întreprindă reforme politice li s-au oferit stimulente, inclusiv sub forma intensificării integrării economice, a unei asistențe financiare mai ample, a creșterii mobilității persoanelor și a accesului pe piața internă a UE.

Angajamentul UE de a-și accelera eforturile pentru a promova democrația a fost reafirmat în Cadrul strategic și Planul de acțiune ale UE privind drepturile omului și democrația, adoptate de Consiliul Afacerilor externe în 2012. Planul de acțiune a

inclus un plan pentru luarea mai sistematică de măsuri pentru a da curs rapoartelor misiunilor de observare a alegerilor ale UE (MOA), astfel încât să se sprijine întregul ciclu electoral. Noul Plan de acțiune pentru perioada 2015-2019, adoptat în iulie 2015, are drept scop integrarea sprijinirii democrației într-o serie de obiective. Planul de acțiune pentru perioada 2020-2024 este în curs de elaborare.

Consiliul a subliniat rolul jucat de societatea civilă în concluziile sale din 2012 intitulate „Rădăcinile democrației și ale dezvoltării durabile: angajamentul Europei față de societatea civilă în ceea ce privește relațiile externe”. Concluziile sale din 19 iunie 2017 privind contactele UE cu societatea civilă în ce privește relațiile externe au reafirmat angajamentul UE față de o societate civilă responsabilă și rezistentă ca mijloc esențial de sprijinire a bunei guvernări și a statului de drept în orice democrație.

Mai multe elemente ale politicii UE elaborate în timp abordează atât drepturile omului, cât și principiile democratice. Aceasta include strategii specifice fiecărei țări privind drepturile omului și democrația, care definesc prioritățile de acțiune și obiectivele ce trebuie urmărite de UE în țările partenere; clauzele privind drepturile omului și democrația în acordurile internaționale, care permit UE să suspende schimburile comerciale sau cooperarea dacă o țară încalcă grav drepturile omului și principiile democratice; și instrumentul european pentru democrație și drepturile omului (IEDDO), un instrument de finanțare strategică (a se vedea mai jos).

Observarea alegerilor este un instrument central al UE pentru sprijinirea evoluțiilor democratice din țările terțe, promovarea drepturilor omului și a statului de drept, precum și pentru contribuția la edificarea păcii și la prevenirea conflictelor. Misiunile UE de observare a alegerilor (MOA) pe termen lung evaluează evenimentele care au loc pe tot parcursul procesului electoral. Observatorii pe termen lung își încep activitatea, în general, cu două luni înaintea alegerilor și urmăresc întregul proces electoral până când se anunță rezultatele oficiale și se exercită căile de atac. Monitorizarea realizată de observatorii pe termen scurt (OTS) vizează doar ziua votării și numărarea buletinelor de vot. Observatorul-șef este, în general, un deputat în Parlamentul European. În urma misiunii, MOA publică un raport final care cuprinde concluzii și recomandări, care oferă orientări pentru reforma electorală și pentru o posibilă asistență viitoare din partea UE. Pe lângă observarea alegerilor, UE poate oferi asistență electorală tehnică și materială țărilor partenere, îmbunătățind condițiile pentru desfășurarea de alegeri democratice, mărinz capacitatea actorilor statali și nestatali și sprijinind reformele necesare, ținând seama de întregul ciclu electoral.

În octombrie 2019, Consiliul a adoptat concluzii privind democrația, care reconfirmă principiile concluziilor sale din 2009, identificând, în același timp, noi provocări pe care UE trebuie să le contracareze de urgență și în mod cuprinzător, prin intermediul acțiunii externe. Printre acestea se numără subminarea proceselor și instituțiilor democratice; niveluri scăzute de încredere în instituții și politicieni; restrângerea spațiului democratic pentru societatea civilă; situații din ce în ce mai numeroase de încălcare a drepturilor omului și a libertăților fundamentale; și manipularea prin intermediul tehnologiilor on-line.

INSTRUMENTELE DE FINANȚARE

Sprijinul în favoarea drepturilor omului, a reformelor democratice și a participării și reprezentării politice constituie principala misiune a Instrumentului european pentru democrație și drepturile omului (IEDDO). Special conceput pentru îndeplinirea acestor obiective, IEDDO finanțează proiecte, programe și MOA ale UE și acordă subvenții organizațiilor societății civile, organizațiilor neguvernamentale și apărătorilor drepturilor omului.

Instrumentul european de vecinătate și parteneriat (IEV) acordă asistență financiară pentru promovarea statului de drept, a dialogului și reformelor politice, a democratizării, a pluralismului mass-mediei și a observării alegerilor. Reprezentanții societății civile din țările situate în vecinătatea sudică și estică a UE sunt, de asemenea, admisibili pentru finanțare din partea Facilității pentru societatea civilă în cadrul politicii de vecinătate pentru proiecte, rețele, formare și schimburi de bune practici.

Instrumentul de cooperare pentru dezvoltare (ICD) oferă, de asemenea, sprijin financiar. Deși principalul său obiectiv este de a eradică sărăcia, acesta urmărește, de asemenea, să consolideze și să sprijine democrația în țările în curs de dezvoltare.

Instrumentul UE care contribuie la stabilitate și pace (IcSP) poate fi utilizat în anumite cazuri pentru a susține instituțiile democratice și societatea civilă.

Fondul european de dezvoltare (FED) – care funcționează în afara bugetului UE, dar este gestionat de Comisia Europeană – finanțează cooperarea cu țările din Africa, zona Caraibilor și Pacific. Ca și ICD, acesta se concentrează pe eradicarea sărăciei, dar contribuie, de asemenea, la consolidarea și sprijinirea democrației, a statului de drept și a bunei guvernări.

În 2018, Comisia și-a prezentat propunerea privind instrumentele de finanțare externă pentru perioada 2021-2027, care preconiza fuzionarea IEDDO, IEV, ICD, IcSP și FED în temeiul unui regulament. La 27 martie 2019, Parlamentul [a adoptat](#) poziția sa în primă lectură cu privire la propunere, întărind trimerile la sprijinirea democrației ca obiectiv al asistenței externe a UE și solicitând un pachet financiar mai mare pentru programul tematic privind drepturile omului și democrația. Negocierile dintre instituții sunt [în curs de desfășurare](#).

În anul 2012, a fost creat Fondul European pentru Democrație (FED). Funcționând în mod autonom ca o fundație de drept privat, acesta urmărește să susțină actorii politici și ai societății civile care luptă pentru schimbări democratice, oferindu-le asistență financiară adaptată, într-un mod rapid, flexibil și fără formalități birocratice, punând accentul pe vecinătatea estică și sudică a UE. Din consiliul său de conducere fac parte reprezentanți ai statelor membre și ai instituțiilor UE, inclusiv nouă deputați în Parlamentul European, precum și alți experți.

ROLUL PARLAMENTULUI EUROPEAN

Fiind singura instituție a Uniunii aleasă în mod direct de cetățenii acesteia, Parlamentul European s-a angajat cu fermitate să promoveze democrațiile sustenabile din întreaga lume. Parlamentul a evidențiat acest angajament în mai multe rezoluții. În fiecare an,

Parlamentul adoptă o rezoluție privind drepturile omului și democrația în lume și politica UE în această privință, analizând principalele provocări și realizări ale abordării UE privind sprijinirea democrației și formulând recomandări pentru viitor.

Parlamentul a elaborat, de asemenea, o serie de instrumente pentru implicarea directă în [sprijinirea democrației la nivel mondial](#). Parlamentul participă în mod constant la activități de observare a alegerilor și depune eforturi pentru a întări legitimitatea proceselor electorale naționale și a crește nivelul de încredere a populației în protejarea alegerilor și a drepturilor omului. În fiecare an, acesta trimite mai multe delegații parlamentare pentru a observa alegerile și referendumurile din țări terțe. Parlamentul poate decide să trimită astfel de delegații de deputați europeni cu condiția ca alegerile să se desfășoare la nivel național, ca autoritățile naționale să fi adresat UE sau Parlamentului European invitații în acest sens și ca, la fața locului, să fie prezentă o misiune pe termen lung. Delegațiile Parlamentului sunt întotdeauna integrate în MOA ale UE sau în misiunile pe termen lung ale Biroului pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (ODIHR) ale Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa. Parlamentul European este consultat pentru identificarea și planificarea MOA ale UE și cu privire la măsurile ce trebuie luate ulterior.

Urmărind abordarea sa cuprinzătoare pentru susținerea democrației, Parlamentul corelează observarea alegerilor cu activități complementare, inclusiv acțiuni preelectorale și monitorizarea electorală, acțiuni privind drepturile omului și inițiative de sprijinire a activității parlamentare. Se pune un accent deosebit asupra țărilor candidate din Europa de Sud-Est și din vecinătatea europeană. Parlamentul European sprijină parlamentele din afara UE în ce privește întărirea capacității lor instituționale prin conferințe și seminare, programe de formare comune și vizite de studiu pentru deputați și funcționari, precum și burse pentru personalul parlamentelor din țările terțe. El sprijină parlamentele partenere în integrarea drepturilor omului în legislație și în conectarea la societatea civilă. Parlamentul facilitează întărirea capacităților pentru agenții schimbărilor democratice, inclusiv a apărătorilor drepturilor omului, și promovează libertatea presei și ziaristica independentă. [Premiul Saharov al Parlamentului European pentru libertatea de gândire](#) și activitățile comunității laureaților Premiului Saharov sunt integrate în această abordare. Programul Simone Veil este conceput special pentru a sprijini femeile în politică și deputatele. Parlamentul oferă, de asemenea, sprijin și cunoștințe specializate în domeniul medierii și al dialogului, prin activități specifice desfășurate cu parlamentele partenere și prin evenimente internaționale axate pe mediere și pe prevenirea conflictelor. [Programul pentru tinerii lideri politici](#) este una dintre inițiativele emblematice menite să promoveze dialogul și înțelegerea între viitorii lideri din afara UE și, prin urmare, să contribuie la întărirea încrederii și a păcii. [Rezoluția](#) Parlamentului European referitoare la consolidarea capacității UE de prevenire a conflictelor și de mediere adoptată în martie 2019 recunoaște importanța proceselor de mediere și de dialog și rolul Parlamentului în cadrul acestora.

Grupul de susținere a democrației și de coordonare a alegerilor (DEG) al Parlamentului oferă orientări politice pentru diferitele activități ale PE. Acesta este compus din 16 deputați în Parlamentul European și este co-prezidat de președintele Comisiei pentru afaceri externe, și, respectiv, de președintele Comisiei pentru dezvoltare din

cadrul Parlamentului. DEG decide cu privire la misiunile Parlamentului European de observare a alegerilor și adoptă [un program de lucru anual](#) pentru celelalte activități. În 2020, șase țări/regiuni au fost reconfirmate pentru activități consolidate de sprijinire a democrației, și anume Ucraina, Georgia, Moldova, Tunisia, Balcanii de Vest (ca regiune prioritară) și Parlamentul Panafrican (ca parlament regional prioritar).

Marika Lerch
09/2020

